

EVALUAREA ȘCOLARĂ ACTUALĂ - COEXISTENȚA ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL ROMÂNESC A CARACTERISTICILOR EVALUĂRII TRADIȚIONALE ȘI MODERNE

Prof. Manea Cristian-Ștefan
Școala Profesională Valea-Stanciului (Horezu Poenari)

Învățarea și dezvoltarea reprezintă procese în continuă evoluție. În consecință, educatorii trebuie să aibă în vedere o evaluare continuă. Un prim program de dezvoltare al copilului trebuie să aibă în vedere perfecționarea continuă a cunoștințelor sale, înțelegerea tot mai aprofundată a lumii și a propriei sale persoane.

Evaluarea continuă ce are loc în cadrul activităților la clasă poate asigura o imagine clară, corectă și reprezentativă a capacităților și progresului copilului. În mod tradițional, evaluarea aprecia performanțele copilului prin diferite forme, cum ar fi: lucrări scrise notate, extemporale săptămânale și teste standardizate. Învățătorii aveau tendința de a evalua munca copiilor pentru a avea la dispoziție, împreună cu părinții și conducerea școlii, dovada cifrică a progresului copilului. Cu toate acestea, tendințele recente din educație au promovat metode alternative, elaborate de educatori, pentru evaluarea și încurajarea progresului copilului. Adoptarea unei noi perspective în educație, bazată în întregime pe limbaj în cadrul căreia elevii sunt implicați activ în procesul ascultării, vorbirii, citirii și scrierii, a încurajat o nouă viziune asupra evaluării. Aceste aspecte au fost integrate pentru a duce la o evaluare mai corectă a copilului. Evaluarea autentică, spre deosebire de cea la cerere, este o formă de evaluare care are loc continuu, în contextul unui mediu propice învățării și dezvoltării copilului. Ea reflectă experiențele adevărate și demne de reținut din procesul învățării, care pot fi documentate prin observații, întâmplări consemnate, jurnale, caiete de observații, mostre de lucru propriu-zise, ședințe, fișe ale elevilor, rezultatele în îndeplinirea unor sarcini și alte metode. Evaluarea autentică e folositoare elevilor și se desfășoară în paralel cu procesul învățării, fiind o condiție primordială a dezvoltării elevului.

Astăzi se discută din ce în ce mai mult despre necesitatea unei „culturi evaluative” (I.T.Radu) care trebuie formată și promovată în rândul celor care se ocupă de formarea tinerei generații. Pentru aceasta sunt necesare transformări fundamentale în primul rând în mentalitatea teoreticienilor și practicienilor din domeniul educației. Mulți dintre aceștia au rămas închiștrați în abordarea evaluării în sens tradiționalist (control, verificare, examinare), folosind nota sau calificativul ca pe o sancțiune împotriva elevului care nu a învățat, excluzând anumite domenii ale învățării care sunt mai greu de evaluat: atitudini, comportamente, trăsături de personalitate.

Învățământul modern solicită conceperea unui nou cadru de evaluare, iar centrarea pe competențe este o preocupare majoră a ultimilor ani. La ora actuală se tinde spre o evaluare complexă, realizată prin intermediul unei metodologii complexe și a unor instrumente de evaluare diversificate. Evaluarea modernă este asociată grijii față de măsurarea și aprecierea rezultatelor și se ocupă nu numai de acestea, ci și de procesele de predare și învățare pe care le implică.

Rezultatele școlare au cunoscut în modernitate o diversificare pe măsură, cunoștințele nemaifiind considerate o sumă de achiziții memorate și reproduse, ci un suport și un pretext pentru construirea de noi achiziții de către elevii înșiși. Cunoștințele devin premise în procesul de formare a priceperilor, deprinderilor, capacităților, competențelor, comportamentelor.

J. Delors enunța cei 4 piloni ai învățării: a învăța să știi, a învăța să faci, a învăța să trăiești împreună cu ceilalți, a învăța să fii. „A ști” nu mai este un scop în sine, ci un intermediar care asigură premisele lui „a ști să faci”, „a ști să fii”, „a ști să conviețuiești”. Se impune deci în evaluare deplasarea accentului de la evaluarea produselor învățării la evaluarea proceselor cognitive ale elevului în timpul activității de învățare.

Practicienii de la catedră trebuie să îmbine deci folosirea metodelor tradiționale de evaluare (orală, scrisă, probă practică) cu altele noi, moderne (portofoliul, proiectul, investigația, autoevaluarea). Anumite metode alternative sunt mai potrivite pentru copiii mici decât testele scrise. Dacă doresc cu adevărat să știe de ce sunt capabili elevii lor, învățătorii trebuie să observe cum își îndeplinesc ei sarcinile în situații obișnuite, unde au numeroase ocazii de a-și demonstra cunoștințele și aptitudinile, mai degrabă decât să se bazeze numai pe teste scrise. Perspectivele asupra evaluării trebuie corelate cu gradul de dezvoltare al copilului, pentru a furniza o imagine cât mai cuprinzătoare asupra capacităților și realizărilor sale.

Efectele pozitive ale evaluării asupra învățării sunt dependente de cooperarea profesor-elev în evaluare. Ideea transformării elevului, ca obiect al educației, în subiect al propriei lui formări poate acoperi și evaluarea, în sensul devenirii elevului autor al evaluării propriilor sale rezultate.

Evaluarea poartă încă amprenta unei reprezentări tradiționale, proprii atât elevilor, cât și părinților și multor educatori, constând în asocierea notării cu acțiunea de evaluare. Cu alte cuvinte, este cultivată și întărită o relație de autoritate a educatorilor asupra elevilor și totală dependență a acestora față de educator. De aici decurge necesitatea promovării unei relații profesor – elev caracterizată prin încredere reciprocă și conlucrare, ceea ce duce la asocierea subiectului la propria lui formare, inclusiv în ceea ce privește evaluarea rezultatelor activității realizate. Aceasta este de altfel și una din funcțiile principale ale evaluării, de a dezvolta elevilor capacități autoevaluative și o mai mare autonomie, condiție pentru ca ei să se adapteze mai bine cerințelor vieții.

Întreaga existență a omului este însoțită de numeroase evaluări. Acțiunile, atitudinile, competențele, comportamentele omului sunt apreciate de către alții și de el însuși. V. Pavelcu spunea că „ciclul existenței noastre este un șir de examene în fața naturii, a societății, a propriei conștiințe”.